

ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

2026

ՀՈՒՆԻՍ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԹԵՍՏ 3

Խմբի համարը

Նստարանի համարը

Հարգելի՛ դիմորդ

Խորհուրդ ենք տալիս առաջադրանքները կատարել ըստ հերթականության: Ուշադիր կարդացե՛ք յուրաքանչյուր առաջադրանք և պատասխանների առաջարկվող տարբերակները: Եթե Ձեզ չի հաջողվում որևէ առաջադրանքի անմիջապես պատասխանել, ժամանակը խնայելու նպատակով կարող եք այն բաց թողնել և դրան անդրադառնալ ավելի ուշ:

Ձեր առջև դրված թեստ-գրքույկի էջերի դատարկ մասերը ազատորեն կարող եք օգտագործել սևագրության համար: **Թեստ-գրքույկը չի ստուգվում: Ստուգվում է միայն պատասխանների ձևաթուղթը:**

Առաջադրանքները կատարելուց հետո չմոռանաք պատասխանները ուշադիր և խնամքով նշել պատասխանների ձևաթղթում: Պատասխանների ձևաթղթի ճիշտ լրացումից է կախված Ձեր քննական միավորը:

Մաղթում ենք հաջողություն:

Ա ՄԱԿԱՐԴԱԿ

- 1) Էմինը և Հերակլ II-ը Ե՞րբ են խրախուսական նամակներ ուղարկել Հովնանին:
- 1) 1766 թ.
  - 2) 1764 թ.
  - 3) 1763 թ.
  - 4) 1762 թ.
- 2) Անգլիացիները հայաստյաց Խոսրով բեկ Սուլթանովին Ղարաբաղի և Զանգեզուրի ժամանակավոր գեներալ-նահանգապետ նշանակեցին՝
- 1) 1919 թ. հունիսին
  - 2) 1918 թ. հուլիսին
  - 3) 1920 թ. հունիսին
  - 4) 1919 թ. հունվարին
- 3) Ե՞րբ է կառուցվել Արտաշատ մայրաքաղաքը:
- 1) Ք. ա. մոտ 170 թ.
  - 2) Ք. ա. մոտ 185 թ.
  - 3) Ք. ա. մոտ 175 թ.
  - 4) Ք. ա. մոտ 180 թ.
- 4) Ե՞րբ է կառուցվել Ս. Հռիփսիմե եկեղեցին:
- 1) 631 թ.
  - 2) 618 թ.
  - 3) 617 թ.
  - 4) 613 թ.
- 5) Ե՞րբ է արգելվել հայկական մեհենագրության գործածությունը:
- 1) IV դարում
  - 2) II դարում
  - 3) III դարում
  - 4) V դարում
- 6) Կիլիկիայի հայոց գահը Ե՞րբ է անցել Հեթումյանների ազգակից Նորեցիներին:
- 1) 1345 թ.
  - 2) 1362 թ.
  - 3) 1344 թ.
  - 4) 1342 թ.

- 7** Հ. Վեստենենկը և Ն. Հոֆը ե՞րբ են ընտրվել Արևմտյան Հայաստանի տեսուչներ:
- 1) 1914 թ. մայիսին
  - 2) 1914 թ. հունիսին
  - 3) 1914 թ. ապրիլին
  - 4) 1913 թ. դեկտեմբերին
- 8** Անգլիացի գեներալ Դևին և Դրոն ե՞րբ են ստորագրել Շարուր-Նախիջևանը Հայաստանի Հանրապետությանը թողնելու մասին հրամանը:
- 1) 1919 թ. մայիսին
  - 2) 1919 թ. ապրիլին
  - 3) 1919 թ. փետրվարին
  - 4) 1920 թ. ապրիլին
- 9** Ըստ իր գորքի քանակի՝ թվարկված նախարարական տներից ո՞րը չէր մտնում հազարավորների և բյուրավորների մեջ:
- 1) Կադմեա
  - 2) Բզնունի
  - 3) Բագրատունի
  - 4) Սողացի
- 10** Որքա՞ն հայ բնակչություն կար Կիլիկիայում 1920 թ. սկզբներին:
- 1) 130 հազար
  - 2) 100 հազար
  - 3) 150 հազար
  - 4) 110 հազար
- 11** Ըստ Պատմահոր գրածի՝ ո՞ւմ էր վստահել Արտաշես Բարեպաշտը հայոց գորքի հյուսիսային մասը:
- 1) Տիրանին
  - 2) Արտավազդին
  - 3) Սմբատին
  - 4) Զարեհին
- 12** Ո՞վ էր գլխավորում 1992 թ. փետրվարին Խոջալուն գրաված հայկական ջոկատները:
- 1) Աշոտ Ղուլյանը
  - 2) Սեյրան Օհանյանը
  - 3) Արկաղի Տեր-Թադևոսյանը
  - 4) Մոնթե Մելքոնյանը

13 Որքա՛ն էր Առաջին աշխարհամարտի Կովկասյան ճակատում ռուսական կովոդ ուժի թիվը 1917 թ. ապրիլի դրությամբ:

- 1) 182 000
- 2) 158 000
- 3) 232 000
- 4) 185 000

14 Ալեքսանդր Բեկզադյանը ի՞նչ էր առաջարկել անդրկովկասյան հանրապետությունների սահմանները որոշող հանձնաժողովի 1921 թ. հունիսի 25–27–ի նիստում:

- 1) Խորհրդային Հայաստանին միացնել Զանգեզուրը, Նախիջևանը և Ջավախքը
- 2) ՀՍԽՀ-ին միացնել Լոռին, Զանգեզուրը և Ախալցխայի գավառը
- 3) ՀՍԽՀ-ին միացնել Նախիջևանը, Լեռնային Ղարաբաղը և Ախալքալաքի գավառը
- 4) ՀՍԽՀ-ին միացնել Լեռնային Ղարաբաղը, Լոռին և Ախալքալաքի գավառը

15 Ո՞վ է Հայաստանից մասնակցել Նիկեայի առաջին տիեզերական ժողովին:

- 1) Արիստակեսը
- 2) Գրիգորիսը
- 3) Գրիգոր Լուսավորիչը
- 4) Վրթանես Ա-ն

16 Ո՞վ էր ղեկավարում Վանի Քաղաքամեջ թաղամասի ինքնապաշտպանության համար ստեղծված զինվորական մարմինը:

- 1) Հակոբ Կոտոյանը
- 2) Արամ Մանուկյանը
- 3) Հայկակ Կոտոյանը
- 4) Արմենակ Եկարյանը

17 Ո՞ր իրադարձության կապակցությամբ է հրապարակվել հետևյալ կոչը:

«Ցո՛ւյց տանք աշխարհին, որ երկչոտ, անզգա ստրուկներ չենք, որ մենք ևս ընդունակ ենք դիմադրելու, երբ ոտնահարվում են մեր անկապտելի իրավունքները»:

- 1) Սարդարապատի ճակատամարտի
- 2) Վանի 1915 թ. ինքնապաշտպանության
- 3) Հայ առաքելական եկեղեցու գույքի բռնագրավման
- 4) Զեյթունի 1962 թ. ապստամբության

18 Ո՞ւմ խոսքերն են:

«Գրիգոր Լուսավորիչը «տղայության հասակում» Հայաստանում սովորել է հայոց գիրն ու լեզուն» :

- 1) Բարդաճանի
- 2) Գևորգ Ասորու
- 3) Ագաթանգեղոսի
- 4) Մար Աբաս Կատինայի

19 Ընտրե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների բոլոր սխալ բացատրությունները ներկայացնող տարբերակը:

- ա. Հունական ավանդության համաձայն՝ Հայաստանի Արմենիա անվանումն առաջացել է արգոնավորդ Յասոնի անունից:
- բ. Ուրարտուն Արարատ անվան ասորեստանյան տարբերակն է:
- գ. Թեգարամա երկիրն այդպես է կոչվել Արամ նահապետի հոր՝ Թորգոմի անունից:
- դ. Հայասա՝ խեթերեն նշանակում է մեծ երկիր:
- ե. Հայաստանում I-III դարերն ընդգրկող ժամանակաշրջանը հայտնի է «ուշ հելլենիզմ» անունով:
- զ. Տուշպա անունը համարժեք է արդի հայերենի Տոսպ անվանը:

- 1) բ, գ, դ
- 2) ա, ե, զ
- 3) բ, դ, ե
- 4) ա, գ, դ

20 Ընտրե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների բոլոր ճիշտ բացատրությունները ներկայացնող տարբերակը:

- ա. Ստեփան Զորյանի ղեկավարած մարմինը հայտնի էր «Ինքնապաշտպանության կարգադրիչ բյուրո» անունով:
- բ. Հակահամիդյան շարժման մեջ ազդեցիկ դիրք ունեցող երիտթուրքերի կազմակերպությունը կոչվում էր «Միություն և արդարություն»:
- գ. Բրեստ-Լիտովսկի բանակցություններում բոլշևիկների առաջ քաշած սկզբունքը հայտնի է «հաշտություն առանց բռնակցումների և ռազմատուգանքների» անունով:
- դ. Առաջին աշխարհամարտի ժամանակ քեմալականների կողմից կազմակերպված Հայոց ցեղասպանությունը մարդկությանը հայտնի է «Մեծ եղեռն» անունով:
- ե. Արևմտահայերի ազգային խորհրդի որոշումով կազմակերպվող գորամիավորը կոչվում էր նաև երկրապահ դիվիզիա:

- 1) գ, ե
- 2) բ, ե
- 3) բ, դ
- 4) ա, գ

21

Թվարկվածներից որո՞նք են Կիլիկիայի հայերի և մոնղոլների միջև դաշինքի կնքման իրական պատճառ հանդիսացել:

- ա. Հայերը ցանկանում էին ստեղծել հայ-մոնղոլական դաշինք ընդդեմ խաչակիրների:
  - բ. Մոնղոլները խոստացան հայերին վերադարձնել մահմեդականների խլած տարածքները և օգնություն ցույց տալ Իկոնիայի սելջուկների հարձակումների ժամանակ:
  - գ. Հեթանոս մոնղոլները ձգտում էին շահելու քրիստոնյա հայերի համակրանքը, որովհետև թշնամաբար էին տրամադրված մահմեդականների նկատմամբ:
  - դ. Մոնղոլները խոստանում էին պահպանել Հայաստանի անկախությունը և տարածքային ամբողջականությունը:
  - ե. Մոնղոլները ծրագրել էին գրավել Ասորիքը և Պաղեստինը, ուստի վստահելի դաշնակցի կարիք ունեին, որպիսին կարող էր լինել Կիլիկյան Հայաստանը:
- 1) դ, ե
  - 2) բ, ե
  - 3) ա, դ
  - 4) բ, գ

22

Թվարկվածներից որո՞նք են Երկրորդ աշխարհամարտից հետո սկսված հայերի գանգվածային հայրենադարձության պատճառներից:

- ա. ԽՍՀՄ հեղինակության աճը
  - բ. սառը պատերազմի իրողությունը
  - գ. հայկական գաղթօջախներում Հայ դատի համար պայքարի պայմանների բացակայությունը
  - դ. ԽՍՀՄ ղեկավարության հայանպաստ դիրքորոշումը
  - ե. Թուրքիայի անդամակցելը ՆԱՏՕ–ին
- 1) բ, ե
  - 2) ա, գ
  - 3) բ, դ
  - 4) ա, դ

23

Հայ ազատագրական պայքարի իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել վերջինը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Զեյթունի ապստամբների՝ «Զեյթունի անկախ իշխանություն» վերտառությամբ կարմիր դրոշ բարձրացնելը թուրքական զորանոցի վրա
  - բ. Բաբը Ալիի ցույցը
  - գ. Զեքի փաշայի գլխավորած զորքի շարժվելը դեպի Սասուն
  - դ. Շենիկի գյուղապետ Գրգոյի տանը ինքնապաշտպանական ժողովի գումարումը
  - ե. Կարապետ Բասիլոսյանի կոչը Զեյթունի լեռնականներին
- 1) գ
  - 2) բ
  - 3) ե
  - 4) ա

24

Թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել չորրորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Լվովում տպարանի հիմնումը Հովհաննես Քարմատանենցի կողմից
- բ. «Ուրբաթագրքի» լույսընծայումը Հակոբ Մեղապարտի կողմից
- գ. Սեֆյան պետության հիմնադրումը
- դ. Կ. Պոլսի գրավումը օսմանյան թուրքերի կողմից
- ե. Աբգար Թոխաթեցու կողմից մի շարք գրքերի հրատարակումը Կ. Պոլսում
- զ. Չալդրանի ճակատամարտը

- 1) ե
- 2) գ
- 3) գ
- 4) ա

25

Կատարե՛ք համապատասխանեցում և ընտրե՛ք պատասխանի ճիշտ տարբերակը:

Անուն

- 1. Խ. Մուղղուսի
- 2. Լ. Բերիա
- 3. Ն. Ստեփանյան
- 4. Ն. Այվազով
- 5. Գ. Հարությունյան

Պաշտոն

- ա. ՀՄԽՀ Չեկայի նախագահ
- բ. ՀԿ(բ)Կ կենտկոմի առաջին քարտուղար
- գ. Խորհրդային Հայաստանի ներքին գործերի ժողկոմ
- դ. Խորհրդային Հայաստանի մարքսիզմ-լենինիզմի ինստիտուտի տնօրեն
- ե. Անդրկովկասի կուսակցական երկրային կոմիտեի առաջին քարտուղար
- զ. ՀՄԽՀ արտաքին գործերի ժողկոմ

- 1) 1-գ, 2-բ, 3-դ, 4-ա, 5-զ
- 2) 1-ա, 2-ե, 3-գ, 4-բ, 5-զ
- 3) 1-դ, 2-ա, 3-գ, 4-ե, 5-բ
- 4) 1-գ, 2-ե, 3-դ, 4-ա, 5-բ

26 Առաջին աշխարհամարտի տարիներին ձևավորված հայ կամավորական ջոկատների հիմնադրման վայրերը համապատասխանեցրե՛ք ջոկատներին և ընտրե՛ք պատասխանի ճիշտ տարբերակը:

1. I ջոկատ	3. III ջոկատ
2. II ջոկատ	4. IV ջոկատ

ա. Կաղզվան	գ. Վան	ե. Սալմաստ
բ. Սարիղամիշ	դ. Իգդիր	

- 1) 1-ե, 2-դ, 3-ա, 4-բ
- 2) 1-բ, 2-դ, 3-ա, 4-ե
- 3) 1-ե, 2-բ, 3-ա, 4-գ
- 4) 1-ա, 2-ե, 3-դ, 4-բ

27 Ըստ Տասի խորհրդին ներկայացված հայկական համատեղ հուշագրի՝ ո՞ր տարածքներն էին ներառվելու Միացյալ հայկական անկախ պետության կազմի մեջ:

- 1) Արևմտյան Հայաստանի 7 վիլայեթները, Կիլիկիայի 5 սանջակները, Ղարաբաղն ու Զանգեզուրը
- 2) Արևմտյան Հայաստանի 6 վիլայեթները, Կիլիկիայի 5 սանջակները, Հայաստանի Հանրապետությունը՝ առանց Ղարաբաղի
- 3) Հայաստանի Հանրապետությունը՝ ընդլայնված սահմաններով, Արևմտյան Հայաստանի 7 վիլայեթները, Կիլիկիայի 4 սանջակները
- 4) Հայաստանի Հանրապետությունը՝ ընդլայնված սահմաններով, Արևմտյան Հայաստանի 6 վիլայեթները, Կիլիկիայի 4 սանջակները

28 ՀՀ խորհրդարանական ո՞ր ընտրություններում է հաղթել «Միասնություն» դաշինքը:

- 1) 1999 թ. մայիսի 30-ի
- 2) 2007 թ. մայիսի 12-ի
- 3) 1995 թ. հուլիսի 5-ի
- 4) 2003 թ. մայիսի 25-ի

29 Ե՞րբ է Կ. Պոլսի Ազգային ընդհանուր ժողովը հաստատել արևմտահայերի ազգային կանոնադրությունը:

- 1) 1863 թ. մարտի 17-ին
- 2) 1859 թ. մայիսի 24-ին
- 3) 1860 թ. մարտի 17-ին
- 4) 1860 թ. մայիսի 24-ին

30 Ինչպե՞ս է կոչվել Տայք նահանգը Հայաստանի 591 թ. բաժանումից հետո:

- 1) Մեծ Հայք
- 2) Խորագոյն Հայք
- 3) Մասն Մեծ Հայոց
- 4) Ներքսագոյն Հայք

31 Ո՞վ էր հայոց իշխանն ու սպարապետը 748–750 թթ. ապստամբության սկզբին:

- 1) Գրիգոր Մամիկոնյանը
- 2) Սմբատ Բագրատունին
- 3) Մուշեղ Մամիկոնյանը
- 4) Աշոտ Բագրատունին

32 Ո՞ւմ պատվին է ասվել հետևյալ խոսքը «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոնում:

«Մեր հոգիները ցավում են ամեն մի անմահացման դեպքում, բայց մեր սրտերը գոտեպնդվում են մեր հերոսների վարքով, մեզ հաղորդում վճռականությունն ու հաստատականությունն»:

- 1) Մոնթե Մելքոնյանի
- 2) Մասուն Մկրտչյանի
- 3) Ռոբերտ Աբաջյանի
- 4) Արմենակ Ուրֆանյանի

33 Ո՞ւմ մասին է խոսքը մեջբերված հատվածում:

«... [Նա] Ուրարտուի անցյալի առաջին հետազոտողներից մեկն է, շատ լավ նկատել ու ընդգծել է ասուրական վայրենի ոգու և Ուրարտուի շատ ավելի մեղմ ու մարդկային ոգու միջև եղած հակադրությունը»:

- 1) Նիկոլսկու
- 2) Բրոսեի
- 3) Ադոնցի
- 4) Գլինկայի

34 Ո՞վ է մեջբերված խոսքի հեղինակը:

«Գալստյանի անունը մենք կմտցնենք հերոսների՝ Լենինգրադի պաշտպանների անջնջելի ցուցակում և կհիշենք նրան ընդմիշտ»:

- 1) Իվան Իսակովը
- 2) Նիկոլայ Տիխոնովը
- 3) Իոսիֆ Ստալինը
- 4) Նիկիտա Խրուշչովը

35 **Ընտրել ք տերմինների կամ հասկացությունների սխալ բացատրությունները:**

1. Հայ եկեղեցու վարչական իրավունքներն ու պարտականությունները, եկեղեցու և կառավարության փոխհարաբերությունները սահմանող փաստաթուղթը հայտնի է «պոլոժենիե» անունով:
2. Հայկական մարզի վերացումից հետո ստեղծված վարչական միավորը, որի կենտրոնը Թիֆլիսն էր, կոչվում էր Վրացա-Իմերեթական նահանգ:
3. Ստորին Բասենի վարչական կենտրոն Հասան կալան ռուս մեծ գրող Ա. Պուշկինն անվանել է «Արզրումի (Էրզրում) բանալի»:
4. Հայկական մարզի վերացումից հետո Շամախի կենտրոնով ստեղծված վարչական միավորը կոչվում էր Կասպիական մարզ:
5. Ռուսաստանի կազմում 1843 թ. հիմնված վարչական մեծ միավորը կոչվում էր Կովկասի փոխարքայություն:

36 **Տերմինների կամ հասկացությունների բացատրություններից որո՞նք են ճիշտ:**

1. 1930-ական թթ. կեսերին ԽՍՀՄ-ում հաստատված համակարգը հայտնի է ամբողջատիրական անունով:
2. ԽՍՀՄ-ում 1920-ական թթ. վերջերից իրականացվող քաղաքական կուրսը կոչվում էր նոր տնտեսական քաղաքականություն:
3. Երևանում 1923 թ. նոյեմբերին գումարված այն համաժողովը, որտեղ հնչակյանները հանդես եկան իրենց կուսակցության վերացման մասին հայտարարությամբ, հայտնի է ինքնավերացման համագումար անունով:
4. Այն կազմակերպությունը, որին պաշտոնական եկեղեցու դեմ պայքարում օգտագործում էին խորհրդային իշխանությունները, կոչվում էր «Ազատ եկեղեցական եղբայրություն» կամ «Նոր եկեղեցի»:
5. ԽՍՀՄ-ում 1920-ական թթ. սկզբներին առաջնահերթ կարգով թեթև և սննդի արդյունաբերության ստեղծման քաղաքականությունը կոչվում էր արդյունաբերացում:
6. Հայաստանում 1925 թ. շրջանառության մեջ մտած գյուղատնտեսական ապրանքների հարկման ձևը հայտնի է գյուղմիասհարկ անունով:

37 **Թվարկվածներից որո՞նք պատմական իրադարձությունների իրական պատճառներ կամ հետևանքներ չեն:**

1. Տրդատ I-ի գահակալման ութերորդ տարում՝ 76 թվականին, Մեծ Հայքի թագավորության խաղաղ կյանքն ընդհատվեց ալանների ներխուժման հետևանքով:
2. Ք.ա. 92 թ. սկսված հռոմեա-պարթևական բանակցությունների արդյունքում Հայաստանի դեմ ուղղված պայմանագիր կնքվեց:
3. Տիգրան III-ից հետո, Հռոմի հետ համաձայնեցնելով, գահ բարձրացավ նրա որդի Տիգրան IV-ը, և այդ պատճառով թագավորեց որպես ոչ ինքնիշխան միապետ:
4. Հայոց արքա Վաղարշ II-ի հեռատես և հմուտ քաղաքականության շնորհիվ Հայաստանից հեռացվեցին հռոմեական լեգեոնները:
5. Հռանդեայի ճակատամարտում հռոմեացիների պարտությունը նպաստեց Հայաստանի նկատմամբ Ներոն կայսեր դիրքորոշման փոփոխմանը:

38 Թվարկվածներից որո՞նք Մանազկերտի ճակատամարտի հետևանքներ չեն:

1. Հաստատվեց սելջուկյան պետության իշխանությունը Փոքր Ասիայում:
2. Տաշիր–Չորագետի, Կարսի և Սյունիքի թագավորներն իրենց հպատակությունը հայտնեցին սելջուկներին:
3. Հայաստանի միայն հարավային ու արևմտյան շրջաններն ընկան թյուրք–սելջուկների տիրապետության տակ:
4. Բյուզանդացիները չկարողացան կանգնեցնել սելջուկների առաջխաղացումը և ծանր պարտություն կրեցին:
5. Բազմաթիվ գերիների հետ կայսր Դիոգենես IV-ը ևս ընկավ սելջուկների ձեռքը:

39 Տրված պնդումներից որո՞նք են սխալ:

1. Միհրան Ղասաբյանի ռենտգենաբանությանը նվիրված աշխատություններն այսօր էլ որպես դասագիրք օգտագործվում են ԱՄՆ–ի բժշկական ինստիտուտներում:
2. Համբարձում Լիմոնճյանը 1815 թ. ստեղծել է հայկական նոր ձայնագրություն:
3. Արմեն Տիգրանյանի «Անուշ» օպերան բեմադրվել է 1902 թ. Երևանում:
4. Հայտնի նկարիչ Ստեփանոս Ներսիսյանը Պետերբուրգի գեղարվեստի ակադեմիայում սովորել է Աղաթոն Հովնաթանյանի հետ:
5. Աղաբաբյան դպրոցը հատկապես լայն ճանաչում է ձեռք բերել Սերովբե Վիչենյանի տեսուչ եղած ժամանակ:
6. Տիգրան Չուխաճյանը հայ օպերային արվեստի հիմնադիրն է:

40 Տրված պնդումներից որո՞նք են ճիշտ:

1. Մարդուրի I–ի օրոք արհեստավարժ բանակի կազմում առանձնացվեց «արքայական գունդը՝ հեծյալ զորամիավորներից բաղկացած ընտրյալ ուժը:
2. Համահայկական երկրորդ թագավորության անկումը համապատասխանում է բուն հելլենիզմի ավարտի ժամանակաշրջանին:
3. Շամի մասին տեղեկանում ենք, որ նա այնքան հզոր էր, որ կարողացել էր ապաստան տալ սելևկյան տիրակալի դեմ ապստամբած նրա եղբորը:
4. Հայկական լեռնաշխարհում վաղագույն տիեզերագիտական գիտելիքները հայտնի են դեռևս քարի դարի վերջին փուլում փորագրված ժայռապատկերներից:
5. Խորենացին վկայում է, որ հայերը ոչնչացնում են Մենոն զորավարի բանակը, իսկ նրան «խեղդամահ անում», որից հետո Ալեքսանդրը նոր զորք չի ուղարկել Հայաստան:
6. Համահայկական առաջին թագավորության մշակույթն իր բազմաբնույթ ազդեցությունն է տարածել Հայաստանից դուրս՝ հասնելով Հունաստան, Իրան, Կովկաս և այլուր:

41 Գտե՛ք այն իրադարձությունը, որը խախտում է ստորև տրված շարքի ժամանակագրական ճիշտ հաջորդականությունը:

1. մոնդոլ պատվիրակների սպանությունը անեցիների կողմից
2. Կարսի և Դվինի գրավումը մոնդոլների կողմից
3. Շամքոր քաղաքի գրավումը մոնդոլների կողմից
4. Կարինի գրավումը մոնդոլների կողմից
5. Չմանկատուկի ճակատամարտը
6. Տարոնի, Վասպուրականի և Աղձնիքի ենթարկվելը մոնդոլներին

42 Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

1. Սան Ռեմոյի կոնֆերանսի ավարտը
2. քեմալականների անակնկալ ներխուժումը Մարաշ
3. Ադանայում Կիլիկիայի ինքնավարության հռչակումը Ֆրանսիայի հովանու ներքո
4. ԱՄՆ-ի կողմից Հայաստանի Հանրապետության փաստացի ճանաչումը
5. Անկարայում ֆրանս-թուրքական զինադադարի ստորագրումը

--	--	--	--	--

43 Կատարե՛ք համապատասխանեցում:

- Ա. Արշակ II-ին Մաժակ հրավիրած և Օլիմպիայի հետ նրան ամուսնացրած կայսրը
- Բ. Տիրան թագավորին կուրացրած Ատրպատականի մարզպանը
- Գ. պարսից արքայի հետ «Ամոթալի» պայմանագիր կնքած կայսրը
- Դ. Վահանանց ապստամբության սկզբում Ատրպատական փախած Հայաստանի մարզպանը
- Ե. Սպարապետ, ում պահանջով Վարազդատ արքան հեռացավ Հայաստանից

1. Ատրվշնասպ
2. Հուլիանոս Ուրացոդ
3. Կոստանդինոս II
4. Մանվել Մամիկոնյան
5. Հովիանոս
6. Վարազ

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե

44 Կատարե՛ք համապատասխանեցում:

Հեղինակ

- Ա. Անտոն Գարագաշյան
- Բ. Առաքել Դավրիժեցի
- Գ. Հովսեփ Գաթրժյան
- Դ. Ալեքսանդր Երիցյան
- Ե. Նիկողայոս Մառ

Աշխատություն

1. «Պատմություն Հայոց»
2. «Ամենայն հայոց կաթողիկոսությունը և Կովկասի հայք XIX դարում»
3. «Գիրք պատմութեանց»
4. «Քննական պատմություն հայոց»
5. «Անի»
6. «Տիեզերական պատմություն»

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե

45 Տրված վեց պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրե՛ք «Ճիշտ է», «Միայլ է», «Չգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

1. Անիի Բագրատունյաց վերջին թագավոր Գագիկ II-ը հաստատվել էր Կիլիկիայի սահմանագլխին գտնվող Պապեռոն քաղաքում:
2. Կիլիկիայի հայկական պետության համար մեծ դեր ունեւր նաև ռազմական նավատորմը, որի համար կառուցված հատուկ ամրություններից հայտնի էին Կոռիկոսի և Այասի ծովային բերդերը:
3. Կիլիկիայի տարածքը բաժանված է երեք մասի. արևմտյան մասը Քարուտ Կիլիկիան է, հյուսիս-արևմտյանը՝ Լեոնային Կիլիկիան, իսկ հարավ-արևելյանը՝ Դաշտային Կիլիկիան:
4. Ապլղարիպ Արծրունին Լամբրոն բերդը նվիրել էր Հեթում իշխանին, որն ամուսնացած էր նրա քրոջ հետ:
5. Խաչակիրներն առաջին անգամ հայտնվել են Կիլիկիայում Լևոն I իշխանի հոր՝ Կոստանդին I-ի կառավարման շրջանում:
6. Հայերը X դարի վերջերին կազմում էին Կիլիկիայի բնակչության մեծամասնությունը:

46 Գտե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների բոլոր սխալ բացատրությունները ներկայացնող տարբերակը:

- ա. Աստվածային գերագույն եռյակի պաշտամունքը բնիկ հնդեվրոպական երևույթ է և հայոց մեջ ունի վաղնջական ակունքներ:
- բ. Մենուան հարկատու դարձրեց Մելիդի թագավորությունը, որը հետագայում կոչվել է Մանա թագավորություն:
- գ. Հայրենիքի սահմանների պաշտպանությունը կազմակերպելու համար Արտաշես I-ի ստեղծած չորս միավորները կոչվում էին զորավարություններ:
- դ. Աքեմենյանների օրոք Հայաստանի արևմտյան մասի կառավարիչը կոչվում էր հյուպարքոս:
- ե. Արգիշտի I-ի զորքերը հաղթարշավով հասել են Ալիշտու, այսինքն՝ Ալաշկերտի հովիտ:
- զ. Արարատյան համահայկական թագավորության մեջ թագավորին կից գործող ավագների խորհրդի անդամները կոչվում էին արքայի «խորհրդականներ»:
- է. Զրադաշտականությունը իր բնույթով միաստվածային կրոն էր:
  - 1) ա, դ, է
  - 2) բ, ե, է
  - 3) ա, բ, է
  - 4) գ, ե, զ

47 Գտե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների բոլոր սխալ բացատրությունները ներկայացնող տարբերակը:

- ա. Այն մարմինը, որին Մ. Սարաֆյանը ներկայացրեց Հայաստանի ազատագրության իր կազմած ծրագիրը, կոչվում էր Ռուսաստանի արտաքին գործերի կոլեգիա:
  - բ. Թորգոմի գլխավորությամբ 1903 թ. ամռանը Սասունին օգնության հասած ձիավոր խումբը կոչվում էր «Փոթորիկ»:
  - գ. Այն մարմինը, որը Արամ Մանուկյանին Թիֆլիսից Երևան էր գործուղել և նրան օժտել արտակարգ լիազորություններով, կոչվում էր Հայոց ազգային խորհուրդ:
  - դ. Կովկասյան ճակատում 1918 թ. գարնանը կռվող թուրքական զորամիավորումը հայտնի էր «Կարին» անունով:
  - ե. Միջագետքի ճակատում 1918 թ. թուրքերի դեմ կռված հայկական զորամիավորը կոչվում էր Արևելյան (Հայկական) լեգեոն:
  - զ. Հայկական չորս կամավորական ջոկատների միավորումից 1915 թ. գարնանը ստեղծված զորամիավորը հայտնի է «Արարատյան գունդ» անունով:
  - է. Հայկական կամավորական ութ ջոկատներից 1916 թ. վերակազմակերպված վեց զորամիավորները կոչվում էին հայկական հրաձգային գումարտակներ:
- 1) բ, գ, է
  - 2) ա, գ, զ
  - 3) բ, դ, է
  - 4) ա, դ, է

48

Թվարկվածներից որո՞նք են Մծբինի 298 թ. պայմանագրի հետևանքներ:

- ա. Հռոմեական կայսրությունը հաստատվեց Վիրքում և Ադվանքում:
- բ. Փոքր Հայքը վերադարձվեց Հայաստանին:
- գ. Տրդատ III-ը վերջնականապես ճանաչվեց Մեծ Հայքի թագավոր:
- դ. Տրդատ III-ը սկսեց զբաղվել երկրի հզորացմամբ և շինարարությամբ:
- ե. Ներսեհը ճանաչեց Մեծ Հայքի թագավորության անկախությունը:
- զ. Հայաստանը թոթափեց Աքեմենյանների գերիշխանությունը:
- է. Պարսից արքա Շապուհ I-ը ճանաչեց Մեծ Հայքի անկախությունը:

- 1) ա, բ, է
- 2) դ, ե, գ
- 3) ա, գ, զ
- 4) գ, դ, է

49

Թվարկվածներից որո՞նք են ճիշտ արտահայտում պատմական իրադարձությունների պատճառահետևանքային կապերը:

- ա. Մեծ եղեռնի տարելիցին նվիրված միջոցառումների անցկացումը 1965 թվականին հետևանք էր հայության ազգային ինքնագիտակցության զարթոնքի:
- բ. Նեպի սկզբնական շրջանում շուկայական հարաբերությունների աշխուժացման հետևանքը դրամական հարկաձևը բնամթերայինով փոխարինելն էր:
- գ. Խորհրդային Հայաստանում բնակչության կենսամակարդակի աճի հետևանքը սփյուռքահայության մեծ հայրենադարձությունն էր:
- դ. Հայաստանում ազգային ինքնագիտակցության զարթոնքի պատճառը ԽՍՀՄ-ում ստալինիզմի վերացման գործընթացն էր:
- ե. Խորհրդային Հայաստանում հայրենադարձության հետևանքը ՀԽՍՀ ժողովրդագրական իրավիճակի վատթարացումն էր:
- զ. Հայաստանում այլախոհական կազմակերպությունների հանդես գալը պայմանավորված էր նաև կորցրած պատմական տարածքները վերադարձնելու գաղափարով:
- է. Ստալինի անձի պաշտամունքի ձևավորման հետևանքը ԽՍՀՄ-ի հաջողություններում և հաղթանակներում ժողովուրդների դերի գերազնահատումն էր:

- 1) բ, դ, է
- 2) ա, դ, է
- 3) գ, ե, զ
- 4) ա, դ, գ

50

Թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել վեցերորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Գյուլիստանի պայմանագրի կնքումը
- բ. Երևանի գրավումը ռուսական զորքի կողմից
- գ. Բարենորոգումների հրովարտակի (թանգիմաթ) հրապարակումը
- դ. Օշականի ճակատամարտը
- ե. Ադրիանուպոլսի պայմանագրի կնքումը
- զ. Թուրքմենչայի պայմանագրի կնքումը
- է. Շամքորի ճակատամարտը
- ը. ռուսական զորքի կողմից Սարդարապատի գրավումը
- թ. հայազգի գեներալ Վ. Բեհբուժովի նշանակվելը Հայկական մարզի կառավարչի պաշտոնում
- ժ. Թավրիզի գրավումը ռուսական զորքի կողմից

- 1) ժ
- 2) գ
- 3) ը
- 4) բ

51

Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ և գտե՛ք պատասխանի ճիշտ տարբերակը:

- ա. Լենինականի հեկի գործարկումը
- բ. Ստալինի 50–ամյակի նշումը, անձի պաշտամունքի բացահայտ դառնալը
- գ. Երևանի կաուչուկի գործարանի շահագործման հանձնվելը
- դ. գյուղմիասնարկի շրջանառության մեջ մտնելը
- ե. Խորեն Մուրադբեգյանի ընտրվելը Ամենայն հայոց կաթողիկոս
- զ. Հայաստանի կերպարվեստի թանգարանի կազմակերպումը
- է. Մովի պատճառով և ապրուստի միջոցներ հայթայթելու համար Սևանա լճի ավազանից հազարավոր ընտանիքների հեռանալը
- ը. Հնչակյան կուսակցության գործունեության դադարեցումը ԽՍՀՄ տարածքում
- թ. Հայաստանում գավառային բաժանման վերացումը և շրջանների ստեղծումը
- ժ. Հայաստանի կոմունիստական երիտասարդական միության ստեղծումը

- 1) ժ, դ, ը, ա, բ, թ, ե, է, գ, զ
- 2) դ, ժ, ա, ը, ե, թ, բ, է, գ, զ
- 3) ժ, ը, դ, ա, բ, է, ե, թ, գ, զ
- 4) դ, ժ, ը, ե, ա, բ, է, գ, զ, թ

52 Տիգրան Մեծի նվաճումներից ո՞րն է տեղի ունեցել վեցերորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Կապադովկիայի գրավումը
- բ. Պտղոմայիս քաղաքի գրավումը
- գ. Ասորիքի գրավումը
- դ. Ծոփքի միացումը Մեծ Հայքին
- ե. Մարաստանի գրավումը
- զ. պարթևների թագավորանիստ Էկրատանի գրավումը
- է. Օսրոյենեի, Ադիաբենեի և Միգդոնիայի միացումը Հայոց թագավորությանը
- ը. Վիրքի և Աղվանքի հպատակեցումը
- թ. Հրեաստանի և Նաբաթեա թագավորության կողմից Հայոց արքայի գերիշխանության ընդունումը
- ժ. Կորդուքի միացումը Մեծ Հայքին

- 1) գ
- 2) զ
- 3) է
- 4) ե

53 Հայոց աստվածների անունները համապատասխանեցրե՛ք հունական աստվածների անուններին՝ հելլենիստական դարաշրջանում ընդունված համադրությամբ և ընտրե՛ք պատասխանի ճիշտ տարբերակը:

1. Ափրոդիտե	ա. Արեգ–Միհր
2. Արտեմիս	բ. Արամազդ
3. Հերակլես	գ. Աստղիկ
4. Հելիոս	դ. Անահիտ
5. Ջևս	ե. Նանե
6. Ապոլոն	զ. Վահագն
	է. Տիր

- 1) 1–գ, 2–ե, 3–զ, 4–ա, 5–է, 6–բ
- 2) 1–դ, 2–ե, 3–ա, 4–զ, 5–բ, 6–է
- 3) 1–զ, 2–դ, 3–զ, 4–ա, 5–բ, 6–է
- 4) 1–զ, 2–դ, 3–է, 4–ա, 5–բ, 6–զ

54

Ընտրել այն պնդումները, որոնք արտացոլում են Լևոն II-ի ներքին ու արտաքին քաղաքականության արդյունքները:

- ա. Լիակատար հաջողությամբ պսակվեց Անտիոքի համար պայքարը, այն միացվեց Կիլիկյան Հայաստանին:
- բ. Կարգավորվեց երկրի դրամական շրջանառությունը:
- գ. Նա կարևոր հաղթանակներ տարավ մամլուքների նկատմամբ:
- դ. Հայոց պետությունը ստեղծեց ռազմական և առևտրական նավատորմ:
- ե. 1216 թ. նա գրավեց Անտիոք քաղաքը և իշխանությունը հանձնեց իր ազգական Ռայմոնդ-Ռուբենին:
- զ. Վերաշինվեցին և բարեկարգվեցին Այաս և Կոռիկոս նավահանգիստները:
- է. Նա այդպես էլ չկարողացավ թագավորական տիրույթներին միացնել Լամբրոն բերդը:
- ը. Թագավորը արտոնություններից զրկեց Վենետիկի և Ջենովայի վաճառականներին:

- 1) ա, բ, գ, է
- 2) բ, դ, է, զ
- 3) դ, է, ը
- 4) բ, գ, զ

55

Ընտրե՛ք բոլոր ճիշտ պնդումները ներկայացնող տարբերակը:

- ա. Հայկական լեոնաշխարհի հարավ-արևմուտքում Ք. ա. VII դարի առաջին կեսին վերականգնված Հայկագունների իշխանությունը համապատասխանում է սեպագիր աղբյուրների Արմե-Շուբրիա պետական կազմավորմանը:
- բ. Ք. ա. 609 թ. Վանն արդեն Պարույր նահապետի իշխանության տակ էր:
- գ. Տիգրան Երվանդյանին հաջորդել է նրա որդի Վրույրը:
- դ. Հայերի ապստամբությունը ճնշելու համար Դարեհ I-ը ուղարկել է պարսիկ զորավար Վեհմիհրշապուհին:
- ե. Ըստ Պատմահոր հաղորդման՝ Պարույր նահապետը միավորել է Սևանա լճից մինչև Տիգրիս ընկած ողջ տարածքը:
- զ. Տիգրան Երվանդյանը մտերիմ հարաբերություններ ուներ պարսից արքա Կյուրոս Կրտսերի հետ:
- է. Ք. ա. 580–570–ական թթ. նշանավոր դարձած Երվանդ I Սակավակյացի անունով նոր արքայատոհմը կոչվել է Երվանդական, Երվանդյան կամ Երվանդունի:

- 1) ա, գ, է
- 2) բ, դ, է
- 3) ա, բ, է
- 4) գ, դ, զ

56 **Գտե՛ք բոլոր ճիշտ փաստարկները ներկայացնող տարբերակը:**

- ա. Հովհաննես Թուրունջի վարդապետը մահտեսի Շահմուրատի հետ, հայկական պատվիրակության կազմում, 1683 թ. ժամանել էր Փարիզ:
- բ. Արցախի ազատագրական ուժերը 1723 թ. թուրքական բանակի դեմ համատեղ պայքարի պայմանագիր են կնքել Գանձակի մահմեդականների հետ:
- գ. Եղվարդ գյուղի մոտ 1736 թ. հունիսին տեղի ունեցած ճակատամարտում Նադիրի բանակը ծանր պարտության մատնեց օսմանցիների զորքերին:
- դ. Հովհաննես Հունդիբեկյանի, Պողոս Քեչիբեկյանի և ուրիշների գլխավորությամբ Երևանի 1724 թ. հերոսական պաշտպանությունը տևել է երեք ամսից ավելի, իսկ այդ ընթացքում թուրքական բանակը կորցրել է ավելի քան 20 հազար զինվոր:
- ե. Հ. Վարդույանի գլխավորությամբ Կ. Պոլսում 1863 թ. ստեղծվել է հայկական արհեստավարժ թատրոն:
- զ. Լազարյան ճեմարանը ժամանակին եղել է Ռուսաստանյան կայսրության միակ արևելագիտական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունը:
- է. Հայտնի պատմաբան Լեոն պատմագրության մեջ պահպանողական ուղղության հետևորդ էր և գրել է Հայոց պատմության բոլոր շրջանների և հիմնախնդիրների մասին:

- 1) բ, դ, ե
- 2) ա, գ, զ
- 3) բ, գ, է
- 4) ա, դ, զ

57 **Կատարե՛ք համապատասխանեցում և գտե՛ք պատասխանի ճիշտ տարբերակը:**

Պաշտոն

- 1. ՀՄԽՀ արտակարգ կոմիսար Ղարաբաղում
- 2. Կապանում և Սիսիանում տեղի ունեցած հակախորհրդային ապստամբության ղեկավար
- 3. Փարիզի վեհաժողովում ՀՀ պատվիրակության ղեկավար
- 4. ՀՄԽՀ Ժողկոմխորհի նախագահ
- 5. ՌՄԴԽՀ արտաքին գործերի ժողկոմի տեղակալ
- 6. Հայաստանի խորհրդի նախագահ
- 7. ՀՀ զինվորական նախարար

Անուն

ա. Թևան (Ստեփանյան)	ե. Լևոն Կարախան
բ. Սահակ Տեր-Գաբրիելյան	զ. Պողոս Տեր-Դավթյան
գ. Ասքանազ Մռավյան	է. Ավետիք Սահակյան
դ. Ռուբեն Տեր-Սիմասյան	ը. Ավետիս Ահարոնյան

- 1) 1-գ, 2-ա, 3-ը, 4-ե, 5-բ, 6-է, 7-դ
- 2) 1-գ, 2-զ, 3-ը, 4-բ, 5-ե, 6-է, 7-դ
- 3) 1-բ, 2-դ, 3-է, 4-զ, 5-ե, 6-ը, 7-զ
- 4) 1-զ, 2-զ, 3-ը, 4-դ, 5-բ, 6-է, 7-ե

Տերմինների կամ հասկացությունների բացատրություններից որո՞նք են ճիշտ:

1. Կիլիկիայում ձիավարությունից, նետաձգությունից և այլ գիտելիքներից ու հմտություններից քննություն հանձնելով ստացած զինվորական աստիճանը կոչվում էր ասպետ:
2. Վրաց արքունիքում սպարապետին կոչում էին ամիրսպասալար:
3. Վրաստանում թագաժառանգի խնամակալության պաշտոնը կոչվում էր մարդպետություն:
4. Կիլիկիայի հայոց պետության կառավարման գլխավոր մարմինը կոչվում էր արքունիք:
5. Հայաստանում ձիավարությունից, նետաձգությունից և այլ գիտելիքներից ու հմտություններից քննություն հանձնելով ստացած զինվորական աստիճանը կոչվում էր մարաջախս:
6. Կիլիկյան Հայաստանում սպարապետի անմիջական տեղակալը կոչվում էր սպասալար:
7. Պատմական Արցախ աշխարհում XI դ. ձևավորված մահմեդական իշխանությունը հայտնի է Գանձակի աթաբեկություն անունով:

Ընտրե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների սխալ բացատրությունները:

1. 1989 թ. օգոստոսի 16–ին Ստեփանակերտում տեղի ունեցած՝ Լեռնային Ղարաբաղի ազգաբնակչության լիազոր ներկայացուցիչների համագումարի կողմից կազմված 80 հոգանոց մարմինը կոչվում էր Ազգային խորհուրդ:
2. ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի կողմից 1990 թ. հունվարին ԼՂԻՄ–ում ստեղծված կառավարման մարմինը կոչվում էր Ադրբեջանի Հանրապետության կոմիտե:
3. Երկրորդ աշխարհամարտից հետո սփյուռքահայության ներգաղթը Հայաստան կազմակերպելու համար հանրապետության կառավարությանն առընթեր կազմակերպված մարմինը կոչվում էր Արտասահմանից ներգաղթող հայերի ընդունման կոմիտե:
4. ԱՄՆ–ում դաշնակցության ստեղծած Հայկական ազգային կոմիտեն նաև կոչվում է Հայ դատի հանձնախումբ:
5. Օրենսդիր բարձրագույն մարմինը, որը 1988 թ. հունիսի 15–ին քննարկեց ԼՂԻՄ մարզխորհրդի փետրվարի 20–ի որոշումը, կոչվում էր ՀԽՍՀ Ազգային ժողով:
6. Խորհրդային իրականությունն առանց ուժային միջոցների, գաղափարական ճանապարհով փոփոխելու պայքարի ուղին ընտրած մարդկանց կոչում էին իրավապաշտպաններ:
7. Հայաստանի Գերագույն խորհրդի 1990 թ. օգոստոսի 23–ին ընդունած փաստաթուղթը կոչվում էր «Հռչակագիր Հայաստանի անկախության մասին»:
8. Խորհրդային Հայաստանում ձևավորված գաղտնի կազմակերպություններից «Հայկական երիտասարդական միություն»–ը հայտնի էր «Յոթ հայրենասերներ» անունով:
9. Հայաստանում 1966 թ. ապրիլի 24–ին ստեղծված նոր գաղտնի կազմակերպությունը կոչվում էր «Անկախ միացյալ կուսակցություն»:

60

Թվարկվածներից որո՞նք Փետրվարյան ապստամբության արդյունքներից չեն:

1. Հայկական բանակի արքայազն Գրիգոր Բ արքայազնի արձակեցին:
2. Շարունակվեց ռազմական կոմունիզմի քաղաքականությունը:
3. Խորհրդային իշխանությունը ստիպված էր առավել զգուշորեն գործել:
4. Ապստամբության բոլոր մասնակիցներին, ներառյալ ղեկավարներին, շնորհվեց համաներում:
5. Հայկական բանակի արքայազն Գրիգոր Բ արքայազնի թույլ չտրվեց վերադառնալ Հայաստան:
6. Վճռական քայլեր ձեռնարկվեցին երկրի սոցիալ-տնտեսական դրությունը բարելավելու ուղղությամբ:
7. Ապստամբության ղեկավարները ենթարկվեցին առավելագույն պատժի՝ գնդակահարության:

61

Պատմական իրադարձությունների պատճառներից կամ հետևանքներից որո՞նք են սխալ:

1. Վարդանանց պատերազմի շնորհիվ հայոց երկիրը պահպանեց իր ներքին ինքնուրույնությունը:
2. Մի խումբ հայ նախարարների և փառամուլ երեց Սուրմակի բողոքի ու չարախոսության արդյունքում Արտաշեսը զրկվեց գահից, իսկ Սահակ Պարթևը՝ կաթողիկոսությունից:
3. Հայ-վրացական համագործակցության շնորհիվ սելջուկներից ազատագրվեցին Հայաստանի հյուսիսային, կենտրոնական և հարավային հատվածները:
4. Անիի Բագրատունիներին ենթակա թագավորությունների առաջացման պատճառներից էին զարգացած միջնադարին բնորոշ ավատատիրական մասնատվածությունը և հայ իշխանների կենտրոնախույս ձգտումները:
5. VII դարի կեսերի արաբական նվաճողական պատերազմների հետևանքներից էր Սասանյան տերության և Բյուզանդիայի կործանումը:
6. Կիլիկիան վերանվաճելու համար Հովհաննես Կոմնենոս կայսրը Ռուբինյան իշխանության դեմ 1137 թ. սկսեց պատերազմ:
7. Արձեշի ճակատամարտում հայ ապստամբներն ունեցան զգալի կորուստներ. զոհվեցին Բագրատունյաց, Մամիկոնյան, Գնունյաց և բազում այլ տոհմերից նախարարներ, ինչպես նաև ռամիկներ՝ մոտ երեք հազար հոգի:
8. Սահակ Պարթև կաթողիկոսի ջանքերի շնորհիվ Շապուհ V-ը Կամսարականներին ու Ամատունիներին վերադարձրեց իրենց տոհմական տիրույթները:

62**Ընտրել ք ճիշտ պնդումները:**

1. Հայոց իշխան Գրիգոր Մամիկոնյանի խաղաղ կառավարման տարիներին Հայաստանի կախումը Արաբական խալիֆայությունից ձևական բնույթ ուներ, իսկ վճարվող հարկը չնչին էր՝ 500 դահեկան:
2. Պարսից արքա Խոսրով I-ը իր երկրում սկսված ապստամբությունը ճնշելու նպատակով ռազմական օգնություն էր խնդրել Բյուզանդիայի կայսր Մավրիկիոսից:
3. Դվինի 554 թ. ժողովում ուղենշվել է Հայոց եկեղեցու դավանաբանական ինքնուրույնությունը:
4. «Աշխարհացոյց»-ը հին և վաղմիջնադարյան ժամանակներում հայտնի աշխարհի աշխարհագրական նկարագրությունը պարունակող աշխատություն է և հիմնված է Պտղոմեոսի «Աշխարհագրության ձեռնարկ»-ի մեթոդաբանության վրա:
5. Կիլիկյան Հայաստանում շրջանառության մեջ են դրվել նաև բյուզանդական օրենքները՝ ասիզներ անվանումով:
6. Արևմտյան Հայաստանի նախկին նահանգներից և հայկական հինգ ինքնուրույն իշխանություններից 536 թ. օրենքով ստեղծված Երրորդ Հայք նահանգի կենտրոնը Մելիտինեն էր:
7. Հայոց եկեղեցին պահպանել է Քրիստոսի մի բնության մասին դավանաբանությունը՝ հենվելով տիեզերական առաջին չորս ժողովների վճիռների վրա:
8. Արևելյան Հայաստանում Վարդ Պատրիկից հետո կառավարել են պարսիկ մարզպաններ, այնուհետև՝ հայոց իշխան Մծեծ Գնունին:

63**Ընտրել ք սխալ պնդումները:**

1. Ֆիդայական շարժման հանդես գալն Արևմտյան Հայաստանում հայ ժողովրդի քաղաքական և տնտեսական ծանր ու օրհասական վիճակի հետևանք էր:
2. Աղբյուր Սերոբը զգալի աշխատանք է տարել հայ-քրդական և հայ-ասորական դաշինք ստեղծելու ուղղությամբ:
3. Աբդուլ Համիդ II-ը Բեռլինի վեհաժողովի 61-րդ հոդվածի պահանջները կատարելով էր փորձում լուծել Հայկական հարցը:
4. Հրայր Դժոխքը հեղինակել է հայդուկային պայքարի իսկական դասագիրք՝ «Մարտական հրահանգներ» հայտնի կանոնագիրքը:
5. Առաջին հայդուկները հայերի նկատմամբ թուրքական իշխանությունների կողմից նոր բռնությունների առիթ չտալու նպատակով հաճախ ներկայացել են որպես քրդեր և հանդես եկել «չելլոներ» կոչվող քրդական հակակառավարական ջոկատների կազմում:
6. 1890-ական թթ. կեսերին հայդուկապետերի մեծ մասն արդեն հնչակյան էր, իսկ միավորված ջոկատները գլխավորապես գործում էին Հնչակյան կուսակցության հովանու ներքո:
7. Արաբոն սկզբում հանդես է եկել իբրև անհատ վրիժառու և 1885 թ. «որպես քուրդ» զինված հարձակումներ գործել թուրքական հարկահավաքների վրա:

64 **Տրված փաստարկներից որո՞նք են ճիշտ:**

1. Ստալինյան բռնաճնշումների զոհ են դարձել Կարմիր բանակի հայ զորահրամանատարներ Հայկ Բժշկյանցը, Գրիգոր Խախանյանը, Մուրեն Շահումյանը, ավիացիայի մարշալ Արմենակ Խանփերյանցը և ուրիշներ:
2. Մոսկվայի ճակատամարտում ցուցաբերած անձնվիրության համար ԽՍՀՄ հերոսի կոչմանն արժանացավ կործանիչ ավիագնդի ավիատեկադրիյայի հրամանատար Սերգեյ Բուռնազյանը:
3. Հայկական 409-րդ դիվիզիան կռվել է Ռումինիայում, Հունգարիայում, Լեհաստանում և Չեխոսլովակիայում, կազմացրվել է 1945 թ. հունիսի 2-ին Հունգարիայում:
4. ՀՀ նախկին վարչապետ Հ. Օհանջանյանը 1945 թ. մայիսի 28-ին դիմել է Ստալինին, Ռուզվելտին և Չերչիլին՝ խնդրելով ջանքեր գործադրել հայ ժողովրդին հուզող հարցը լուծելու համար:
5. Ամբողջ Անդրկովկասից 1949 թվականին արքայրվել է մոտ 15 500 հայ՝ հիմնականում Ալթայի երկրամաս:
6. ԽՄԿԿ կենտկոմի 1953 թ. հուլիսի 2-ին կայացած լիագումար նիստում ձերբակալվեց ներքին գործերի նախարար Լ. Բերիան և քննվեց նրա հանցավոր գործունեության մասին հարցը:
7. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության երկրորդ փոփոխությունները հաստատվել են հանրաքվեի միջոցով՝ ՀՀ նախագահական վեցերորդ ընտրություններից հետո:
8. Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին ցուցաբերած սխրանքների համար ԽՍՀՄ հերոսի կոչում է շնորհվել 119 հայի և Հայաստանում ծնված կամ ապրած 11 այլազգիների:
9. Պատերազմի ժամանակ հայ զինվորականներից մեկը եղել է ռազմաճակատի, 3-ը՝ բանակի, 6-ը՝ կորպուսի, 28-ը՝ դիվիզիայի, 25-ը՝ բրիգադի, իսկ ավելի քան 100-ը՝ գնդի հրամանատար:

65 **Գտե՛ք այն երկու իրադարձությունները, որոնք խախտում են տրված շարքի ժամանակագրական ճիշտ հաջորդականությունը:**

1. Հայոց կաթողիկոսական աթոռի փոխադրումը Հռոմկլա
2. Միսի դառնալը մայրաքաղաք
3. Ռուբեն III-ի կառավարման ավարտը
4. Միրիոկեֆալոնի ճակատամարտը
5. Մարգիս Ջաքարյանի՝ ամիրսպասալարի պաշտոն ստանալը
6. Խաչակրաց երրորդ արշավանքի սկիզբը
7. Թամար թագուհու կառավարման ավարտը
8. Մալահ աղ Դինի կառավարման ավարտը
9. Լևոն II-ի և Բոհեմունդ III-ի միջև հաշտության պայմանագրի կնքումը Սիսում

66 Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

1. Տարոն գավառում հայ ազնվականի՝ Կորբուլունին սպանելու փորձը
2. Ներոն կայսեր գահակալման սկիզբը
3. Հռոմա՛միզդի փախուստը Արտաշատից կնոջ հետ
4. Տիգրան VI-ի գահընկեց լինելը
5. Արշակ I-ի գահակալման սկիզբը
6. Արտաշատի ավերումը Կորբուլունի կողմից
7. փոքրաթիվ գորաջոկատով Տրդատի հեռանալը Ատրպատական եղբոր՝ Բակուրի մոտ

--	--	--	--	--	--	--

67 Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

1. ԼՂԻՄ-ում Հատուկ կառավարման կոմիտեի վերացումը
2. «Կոլցո» («Օղակ») ռազմական գործողության իրականացումը Գետաշենում
3. «Հայկական ԽՍՀ-ի և Լեռնային Ղարաբաղի վերամիավորման մասին» համատեղ որոշման ընդունումը
4. Զորի Բալայանի կողմից հացադուլի հայտարարումը Մոսկվայում և Վիկտոր Համբարձումյանի ու Սոս Սարգսյանի միանալը նրան
5. երեք պետությունների ղեկավարների կողմից Բելովեժյան արգելանոց-անտառում ԽՍՀՄ-ի վերացման և ԱՊՀ-ի ստեղծման մասին հայտարարելը
6. ՀՀԾ առաջին համագումարի բացումը
7. ՀՀ Գերագույն խորհրդի սահմանադրական հանձնաժողովի ստեղծումը

--	--	--	--	--	--	--

68 Կատարե՛ք համապատասխանեցում:

- Ա. նշանավոր արևելագետ
 Բ. ժամանակակից երկրաքիմիա գիտաճյուղի հիմնադիրը
 Գ. հայ ազգային բնանկարի հիմնադիրը
 Դ. էվոյուցիոն ֆիզիոլոգիայի հիմնադիրը
 Ե. արևելահայ երգահանային դպրոցի հիմնադիրը
 Ջ. հայկական առաջին մշտական թատերական խմբի ղեկավարը
 Է. ժամանակակից օրգանական լուսաքիմիայի հայրը

1. Լևոն Օրբելի
2. Անդրեաս Արծրունի
3. Ալեքսանդր Մպենդիարյան
4. Ջակոմո Չամչյան
5. Պետրոս Մաղաքյան
6. Հովսեփ Օրբելի
7. Քրիստափոր Կարա-Մուրզա
8. Գևորգ Բաշինջադյան

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Ջ	Է

Հեղինակների անունները համապատասխանեցրե՛ք մեջբերված խոսքերին:

- Ա. «... եղավ աստվածագիտության լույսի դուռ և բազմազան բարիքների երջանիկ օրինակ»:
- Բ. «...եթե կարողանաս հաղթել նրանց և պարտադրես ծառայելու, ես նրանց թիկունքը չեմ պաշտպանի»:
- Գ. «Եվ տիրապետեց նա բազմաթիվ բերդերի և գավառների Վայոց ձորի, Խաչենի և Փառիսուսի սահմաններում՝ ավելի, քան իր եղբայրը, և չկար մեկը, որ սարսափ պատճառեր Հայաստանին»:
- Դ. «Ո՛ր հասանէ գիտութիւն, ուր ոչ հասանէ բնութիւն»:
- Ե. «...հնուց հայերեն գիր է եղել», ինչը «վկայվեց Լևոն արքայի ժամանակ, քանզի դրամ գտավ Կիլիկիայում՝ դրոշմված հայերեն գրով... Հայկազուն թագավորների» անուններով:
- Զ. «Քաջությամբ մեռնենք մեր աշխարհի ու մեր ազգի համար»:
- Է. «Առնում էին ոչ թե ինչպես վայել է արքունի արժանապատվությանը, այլ ավազակաբար հափշտակելով, այն աստիճան, որ իրենք էլ մեծապես զարմանում էին, թե մի տեղից որ այսքան գանձ է դուրս գալիս, էլ ինչպե՞ս է շեն մնում այդ աշխարհը»:

1. Վարդան Արևելցի
2. Եղիշե
3. Դավիթ Անհաղթ
4. Ղևոնդ
5. Մովսես Կաղանկատվացի
6. Ասողիկ
7. Կորյուն
8. Փավստոս Բուզանդ

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է

Տրված վեց պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրե՛ք «Ճիշտ է», «Միսալ է», «Չգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

1. ՀՄԽՀ կառավարությունը 1921 թ. հունիսի 13–ին պայքարը դադարեցնելու և խորհրդայնացումն ընդունելու հերթական կոչն է ուղղել Արցախի կառավարությանը՝ նշելով, որ երկրամասը լինելու է Հայաստանի կազմում:
2. Անդրկովկասը Ռուսաստանից անջատելուց և անկախ հռչակելուց հետո երկրամասում հաստատված նոր կառավարությունը գլխավորում էր Գեգեչկորին:
3. Կովկասյան ճակատում 1918 թ. մայիսի սկզբի դրությամբ ռուսական զորքին փոխարինած հայկական զորքի թիվը հասնում էր 42-43 հազարի:
4. Բոլոր կուսակցությունները, այդ թվում՝ բոլշևիկները, ազգի և պետության համար ճակատագրական ու վճռական պահերին թիկունք էին կանգնում Հայաստանի առաջին հանրապետության կառավարությանը:
5. Հայաստանի առաջին հանրապետության համամասնական ընտրակարգով ընտրված խորհրդարանում կուսակցական խմբակցություն են ունեցել միայն ՀՅԴ–ն և էսէռները:
6. Հայաստանի նորահաստատ բոլշևիկյան վարչակարգը քաղաքական հետապնդումներ և բռնություններ է գործադրել միայն հայկական բանակի սպայակազմի և Առաջին հանրապետության կառավարության անդամների նկատմամբ: